

דבר העורך

אריה סובר

אני שמח לבשר על יציאתו לאור של גיליון מספר 16 של כתב העת **הומור מקוון: כתב עת מדעי לחקר ההומור** בחסות האגודה הישראלית לחקר ההומור. כתב העת הינו שפיט ויוצא לאור זו השנה העשירית, הוא נמצא ברשימת כתבי העת המוכרים של המל"ג. כתב העת מופץ בארץ ובעולם על ידי חברת Ebsco הבינלאומית. גיליונות כתב העת נמצאים במאגרי מידע אקדמיים וכן בספריות אקדמיות בארץ ובעולם. על כתב העת מנויות ספריות אקדמיות בארץ ובעולם בתוכם Princeton University Library ו Hebrew Union College Library. כתב העת **הומור מקוון** הינו כתב העת העברי המדעי הראשון והיחיד בעולם לחקר ההומור ובוזה אנחנו גאים. כתב העת משמש חוקרים, סטודנטים ושוחרי ידע ומאמריו מצוטטים במחקרים מדעיים המתפרסמים בארץ ובעולם בעברית ובלועזית. הגיליון הנוכחי כולל מאמרים אמפיריים בתחומי הספרות, הפילוסופיה, והחינוך, ובנוסף, מאמר דעה בתחום חקר תיאוריות ההומור.

מאמרה של **ד"ר עופרה מצוב כהן**, "עיצוב הומור ביומני פועלים 'מחיינו' מול עיצובו ב'רומן רוסי של מאיר שלו'" טקסט בדיוני מול דוקומנט חברתי: 'כל הכפר שכב על הארץ מרוב צחוק'", משווה בין טקסט תיעודי-חברתי, יומנים של פועלים מן העלייה השלישית, **מחיינו** לבין רומן **רומן רוסי** שמתאר את חייהם של חלוצים ופועלים בארץ ישראל ונשען על חומרי תעודה כגון אלו שמופיעים ביומני הפועלים.

המכנה המשותף בשני הטקסטים המצביע על ארשת חמורת סבר מעלה את השאלה, האם היה מקום להומור ביומני הפועלים ומנגד האם יש מקום להבעות הומוריסטיות בעיצובן של דמויות חלוציות הפועלות בשמה של האידיאולוגיה הציונית ובתנאי מחייה קשים למען הכלל, יישוב ארץ ישראל.

ביומני הפועלים ישנם מאפיינים הומוריסטיים לרוב מעודנים שמטרתם לבקר את חברי הקבוצה ו/או את ראשיה. **ברומן רוסי**, לעומת זאת, המאפיינים ההומוריסטיים מצויים בשפע, סמויים וגלויים, ולעיתים מבקרים באופן בוטה תופעות חברתיות בחברה הישראלית בעבר ובהווה. מאמרה של **ד"ר מארי אן קזאר**, "סוגי הנאה וסוגי צחוק בניתוח גירוי צחוק", עוסק בהיבטים הפילוסופיים של תפיסת ההומור והצחוק. המאמר מתחיל בדיון בתיאורי הנאה של אפלטון ושל אריסטו. לטענת אן קזאר, 'הנאה' היא מונח-על לאשכול המילים הקשורות אליו, למשל, שעשוע, עונג, שביעות רצון, שמחה ועליצות המאמר עוסק בשימוש בדפוסים מילוניים כמכשיר האוריסטי ליצירת טקסונומיה של מונחים שונים אלה ולבחירת האופן שבו הרגשות השונים שמסמלות המילים עשויים לאפיין את ההבדלים הדקים שבין סוגי צחוק שונים. במאמרה של **ד"ר שרה שגיא** "סטנדאפ וספרות – הילכו שניים יחדיו? שילוב יסודות הומוריסטיים מאומנות הסטנדאפ ברומן 'סוס אחד נכנס לבר' מאת דוד גרוסמן", נטען שלראשונה בספרות העברית, מתוארת הופעת סטנד-אפ מלאה מראשיתה ועד סופה. זוהי הופעתו של הסטנדאפיסט דובליה ג'י, מין ליצן עלוב ועצוב, שאינו בוחל בשום אמצעי כדי להצחיק את קהלו ההולך ומתמעט במועדון נידח בנתניה. במהלך ההופעה, בין בדיחה לבדיחה, נחשפים חייו של הסטנדאפיסט בעבר ובהווה ולנגד עיני הקהל הולכת ונפרמת ההופעה הקומית ומקבלת צביון של סיפור טראגי. שרה שגיא מבקשת לברר את טיבו של ההומור שבו משתמש גרוסמן בטקסט כדי לאפיין את עולמו של דובלה הסטנדאפיסט וכדי לבדוק כיצד מתממשים ומשתלבים בטקסט ספרותי יסודותיו ומאפייניו של ז'אנר אמנותי אחר לחלוטין - מופע הסטנדאפ קומדי. **פרופ' אביקם גזית**, שזה לו הפרסום השני באותו תחום בכתב העת **הומור**

מקוון, במאמרו "עמדות מורות מתמטיקה בבית הספר היסודי כלפי שילוב הומור בהוראה" מבקש לבחון את עמדות המורות למתמטיקה בבית הספר היסודי, כלפי היבטים שונים של שילוב הומור בהוראת המתמטיקה ולהשוות אותן לעמדות סטודנטיות להוראת המתמטיקה. הממצאים מלמדים ששילוב הומור בהוראת מתמטיקה עשוי להוסיף הנאה ולגוון את שעורי המתמטיקה. כמו כן, שימוש בהומור מקטין חרדה ומשפר יכולות קוגניטיביות כולל חשיבה יצירתית. כל היתרונות שהוזכרו חשובות הן למורה והן ללומד בשעורי המתמטיקה. מעט הם המחקרים העוסקים בתחום זה ובוודאי בשפה העברית ולכן תרומתו של המאמר חשובה במיוחד כשמדובר במורות במערכת החינוך הישראלית, שם ההומור עדיין מחפש את מקומו הראוי. הגיליון ננעל עם מאמרו של **פרופ' רון אהרוני** "הומור ומשמעות". במאמר ביקורתי זה, מתמודד רון אהרוני עם התיאורייה הלינגוויסטית בחקר ההומור של פרופ' ויקטור רסקין אותה פרסם לראשונה בספרו "מנגנונים סמנטיים של ההומור" משנת 1985, שתפסה מקום נכבד בקרב חוקרי הומור ובעיקר אצל אלו שעוסקים בחקר ההומור הלשוני. רון אהרוני טוען שהתיאורייה שניסח רסקין הינה חלקית, ולעיתים גם לא מבוססת, ואם מיחסים אותה לחקר ההומור בכלל מעצם היותה חלקית – עוסקת רק בהיבט הלשוני של ההומור - היא גם לא נכונה. זהו מאמר ביקורתי חריף שטיעונו - במידה ויש להם אחיזה במציאות - עשויים לבטל ממצאיהם של עשרות אם לא מאות מחקרים שמתבססים על התיאורייה של רסקין.

תודות לכותבי המאמרים, לשופטים האנונימיים, לעורכי המשנה של כתב העת ולכל מי שלקחו חלק בהפקת הגיליון, למתרגמת שלנו מאנגלית סוניה הורביץ, למיכל אביגדור עורכת הגיליון ומנהלת האתר של כתב העת, ולאביבית גרא שידה אמונה על העריכה, ומאחל לחוקרים, לחוקרות, לקוראות ולקוראים קריאה מהנה ומעוררת חשיבה.

פרופ' אריה סובר